Ellen Nystedt
Naturskydd och tillsyn
Naturavdelningen
010-223 63 46

Beslut om bildande av naturreservatet Hackareviken i Eksjö kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808, MB) området Hackareviken, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1) och med de gränser som slutligen utmärks i fält, som naturreservat.

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och vårda en äldre lövskog med förekomst av grova ädellövträd, hamlade träd, död lövved och stenrösen av värde för biologisk mångfald i landskapet
- bevara en naturlig bäckmiljö med dess fuktighetsgynnade flora och fauna
- bevara och skapa förutsättning för biologisk mångfald och ekologiskt funktionella ekosystem i lövskog och bäckmiljö
- inom ramen för bevarandet av naturvärdena, tillgodose allmänhetens behov av naturupplevelser och områden för friluftsliv

Syftet ska uppnås genom att:

- tidigare kulturpåverkad skötsel ersätts av intern beståndsdynamik kompletterat med röjning av gran, hassel och främmande trädslag, samt säkerställande av kontinuerlig förekomst av; grova lövträd, solbelysta ädellövträd, grov hassel, asp, hamlade träd och solbelysta stenrösen
- grandominerade områden avvecklas till förmån för lövskog
- lämpliga åtgärder vidtas för mottagning av och information till allmänheten

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se **Naturreservatsföreskrifter**).

Länsstyrelsen fastställer, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen, bilaga 2.

Länsstyrelsens beslut den 10 augusti 1956 (dnr III09 15 55) om fridlysning av området som naturminne upphör att gälla i och med att detta beslut vinner laga kraft.

Naturreservatsföreskrifter

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 5 § MB OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada eller transportera bort hela eller delar av levande eller döda träd eller buskar. Undantag gäller för
   (1) avverkning av gran senast 2019 inom föreskriftsområde 1 på bifogad karta (bilaga 1)
   (2) flyttande av träd inom reservatet som fallit över väg eller åkermark
   (3) efter samråd med reservatsförvaltaren anläggande av ny vandringsled eller strövstig eller fälla träd som uppenbart riskerar att falla över väg, åker eller tomt
2. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning undantaget brukande av åkermark och uppförande av trafikhinder utmed strövstig.
3. anordna upplag av något slag annat än tillfälligt för jordbrukets behov. Undantag gäller för rutinmässig stenröjning av åkermark där sten får läggas på befintliga rösen eller som nya rösen i åkerkanten.
4. dika eller dikesrensa. Undantag gäller åtgärder inom föreskriftsområde 5 på bifogad karta (bilaga 1) som syftar till att upprätthålla pumphusets funktion. Undantag gäller även dikesrensning för brukande av åkermark efter tillstånd från Länsstyrelsen.
5. bedriva täkt av något slag
6. uppföra byggnad, parkeringsplats, campingplats eller annan anläggning. Undantag gäller jakttorn. Förbudet gäller inte underhåll av befintliga byggnader
7. framföra motordrivet fordon annat än på befintliga vägar* enligt bifogad karta (bilaga 1). Undantag gäller för mindre jordbrukets behov samt för fordon vid uttransport av fällt vilt samt för skötsel av vandringsled.
8. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
9. anlägga väg, bro eller spång
10. plantera in för området främmande arter
11. använda kemiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringsämnen. Undantag gäller för naturgödsel på åkermark.
12. plocka, skada eller kultivera växter inom föreskriftsområde 4 på bifogad karta (bilaga 1)

*och äldre färdväg

Beslut 2015-05-29
Rättat enligt 26 § förvaltningslag (1986:22

Anneli Wirten
Per Hallerstig Maria Andersson
Malin Lund Marie Andersson
Malin Lund

Inom naturreservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att

13. uppföra eller flytta stängsel eller annan hägnad med undantag inom åkermark

B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 6 § MB OM FÖRPLIKTELSER FÖR ÄGARE OCH INNEHAVARE AV SÄRSKILD RÄTT ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av naturreservatet enligt Naturvårdsverkets anvisningar
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor
3. anläggande och underhåll av parkering, vandringsled, strövstig, rastplats
4. naturvårdsanpassad avverkning av granbestånd efter år 2020, inom föreskriftsområde 1 på bifogad karta (bilaga 1)
5. förtida avverkning av granbestånd inom föreskriftsområde 2 på bifogad karta (bilaga 1)
6. riktade åtgärder för att upprätthålla artsammansättning och struktur genom luckhuggning, ringbarkning, röjning av gran och lövsly samt bevarande av solbelysta rösen och brynmiljöer
7. nyhamling, återhamling och skapande av död ved
8. fysisk bekämpning av främmande och/eller invasiva arter
9. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål

C. ORDNINGSFÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 30 § MB OM RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM NATURRESERVATET SAMT OM ORDNINGEN I ÖVRIGT INOM NATURRESERVATET

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller döda träd eller buskar eller delar av träd eller buskar
2. elda annat än medhavd ved
3. framföra motordrivet fordon med undantag av samfälld väg samt till parkering. Sakägare se föreskrift A7
4. ställa upp husvagn eller husbil över natt
5. plocka eller samla in, mossor, lavar eller svampar, undantaget matsvamp för husbehov. Undantag gäller insamling av enstaka exemplar för den artbestämning som inte låter sig göras i fält.
6. gräva upp växter eller gräva upp eller samla in kärlväxten gulplister (*Lamiastrum galeobdolon*)
7. plocka, skada eller kultivera växter inom föreskriftsområde 4 på bifogad karta (bilaga 1)

Inom naturreservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

1. samla in insekter med fällor som dödar. Undantag gäller insamling av enstaka exemplar för den artbestämning som inte låter sig göras i fält.
2. anordna organiserade tävlings- eller övningsändamål eller motsvarande med fler än 100 deltagare
3. anordna lägerverksamhet med fler än 20 deltagare

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för normalt underhåll av befintliga vägar, stigar och leder inom naturreservatet enligt bifogad karta bilaga 1. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för normalt underhåll av elledningar eller teleledningar. Från föreskrifterna undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande för vilka tillstånd erhållits av Länsstyrelsen. Vid en insamling för artbestämning bör fynden rapporteras till Länsstyrelsen och/eller Artdatabanken.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än naturreservatsföreskrifterna gäller eller kan komma att gälla för området.

*Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för sakägare att hålla den äldre färdvägen (bilaga 1) öppen och i ett sådant skick att den är farbar med mindre traktor och terräng fordon.

Beslut 2015-05-29
Rättat enligt 26 § förvaltningslag (1986:223)

Anneli Wirten

Marie Andersson

Malin Lund

Per Hellerstedt

Uppgifter om naturreservatet

ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Hackareviken
Areal	22,5 hektar (ha), varav vatten 0,1 ha
Beslut om Natura 2000	Nej
Kommun	Eksjö
Socken	Höreda
Lägesbeskrivning	Ca 10 km SV om Eksjö, 700 meter väster om sjön Södra Vixens vik vid Orrarp
Fastigheter	Paradis 1:16, del av Kulla 1:3 och del av Älgstorp 1:3
Fastighetsägarkategori	Staten (Naturvårdsverket), enskilda
Gräns	Enligt karta, bilaga 1. Gränsen ska mätas in av Lantmäteriet.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Hackareviken utgörs av en biologiskt värdefull, flerskiktad och varierad ädellövrik lövskog i en småkuperad terräng. Området som lutar ned mot Södra Vixen i öst genomkorsas av en naturlig bäck i öst-västlig riktning och en flera hundra år gammal landsväg i nord-sydlig riktning.

Vegetationen präglas av en rik och kalkhaltig jordmån av sandig morän med rörligt markvatten vilka gett förutsättning för den höga förekomsten av ädellövträd som ek, ask, alm och lönn. Här finns rikligt med död ved. I blötare delar dominerar al med grova socklar. Här finns många sällsynta arter som fladdermusen barbastell och kärlväxten gulplister.
Området är rikt på kulturpåverkade strukturer, bland annat i form av hävdpräglade vidkroniga lövträd, tidigare hamlade träd, brukningsvägar, torpgrunder, stenmurar och röjningsrösen.

En mindre del av området har sedan 1956 varit fridlyst som naturminne med motiv att det "bör särskilt skyddas på grund av sin skönhet och dess rika flora". Beslutet innebär att det skyddade området nu omfattar ett ca 20 ha större område än det som skyddats genom tidigare beslut.

För mer information om området och dess naturvärden hänvisas till skötselplanen (bilaga 2).

Bakgrund

Det 1,2 ha stora området Hackareviken på fastigheten Kulla 1:3 i Eksjö kommun fridlystes som naturminne den 10 augusti 1956. Området som hyser en rik lundflora är ett populärt och välbesökt utflyktsmål. Under 2006 inventerades marker i anslutning till det skyddade och det framkom att ett betydligt större område hyste så höga naturvärden att det var i behov av ett långsiktigt skydd. Under 2007 inledde Länsstyrelsen arbetet för att skydda ett ca 20 gånger större område än naturminnet i ett naturreservat. Under 2008 inleddes kontakten med berörda markägare. Under 2010 beställdes värdering och förhandling om ersättning för två av tre aktuella fastigheter. Förhandlingar inleddes med samtliga tre markägare vintern 2010/2011. Bytesmark önskades och erhölls för fastigheten Paradis 1:10. Under 2012 förvärvades aktuell fastighet av Naturvårdsverket. För övriga två fastigheter saknas än så länge avtal.

Samråd enligt 25-26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har skett med Eksjö kommun, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen.

Förslag till beslut skickades i oktober 2013 på remiss till Eksjö kommun, Sveriges geologiska undersökning (SGU), EON, Eksjö energi, Skogsstyrelsen distrikt höglandet, Lantmäteriet, Skanova, Aneby Ornitologiska Klubb, ArtDatabanken, Trafikverket, Eksjö naturskyddsförening och ett antal grannar. Kända sakägare förelades samtidigt att inkomma med yttrande.

Yttranden inkom från Eksjö kommun, SGU, E.ON Elnät Sverige AB, Eksjö energi, Eksjö naturskyddsförening och sex sakägare. Därutöver inkom ett yttrande från allmänheten.

REMISSVAR

E.ON Elnät Sverige AB har lämnat synpunkter rörande behov av underhåll av ledningar och ledningsgator. SGU betonar områdets intressanta geologi. Naturskyddsföreningen är odelat positiv till reservatsbildning men efterfrågar fördjupade inventeringar. Eksjö kommun framhåller vikten av samförstånd med sakägare. I övrigt tillstyrks reservatsbildning. Av förelagda sakägare var två positiva till reservatsbildningen, några hade kompletterande frågor kring områdets skötsel och två var negativa. Frågor kring bland annat avgränsning, möjlighet till djurbete, vägunderhåll och underhåll av åkermark har besvarats direkt till berörda. Det har inkommit muntliga önskemål om ändrad dragning av den förbipasserande höglandsleden. Denna önskan har vidareförmedlats till Eksjö kommun som är ansvarig för underhåll av vandringsleden. Tre personer, varav två sakägare ifrågasätter motivet till reservatsbildningen.

Samtliga remissvar har behandlats och delvis beaktats i beslut eller skötselplan. Länsstyrelsens ställningstagande finns under rubriken **Bedömning**.

Motivering

BESTÄMMELSER

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat skälen för beslutet anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

I 7 kap. 6 § MB anges att om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området
1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärrning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I 7 kap. 25 § MB anges att vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I 7 kap. 30 § MB stadgas att föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anges bl.a. att länsstyrelsen ansvarar i länet för områdesskyddet.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Länsstyrelsen får, enligt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Av 2 kap. 6 § MB framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bestämmelserna i 3 och 4 kap. ska, bl.a. vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Enligt 5 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. ska den myndighet, som ska tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen.

BEDÖMNING

Länsstyrelsen arbetar med genomförande av, de av riksdagen beslutade, miljömålen. Naturreservatsbildning av Hackareviken bidrar till miljömålen "Levande skogar", "Ett rikt växt och djurliv" och "Levande sjöar och vattendrag".

Det föreslagna naturreservatet som ingår i värdetrakt för lövskog, delområde "ädellövskogar med ek och ask vid Norra Vixen i västra Eksjö kommun" prioriteras för långsiktigt skydd enligt Länsstyrelsens och Skogsstyrelsens "Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län". Hela det aktuella området har högt värde på beståndsnivå och hamnar i värdegrupp 1. Området är upptaget i länets naturvårdsprogram och stora

delar är av Skogsstyrelsen klassificerade som nyckelbiotop. Andra delar är upptagna som värdefulla objekt i ängs- och hagmarksinventeringen liksom ängs- och betesmarksinventeringen.

Området genomkorsas av en naturlig bäck. Bäcken skapar en jämnhög luftfuktighet vilket i kombination med de grova träden och trädslagsblandningen gynnar en rik flora av mossor och lavar. Hela området har tidigare betats, än idag betas mindre delområden. Området är nu i olika faser av igenväxning. Inom området finns ett stort antal sällsynta arter inom växter, lavar, mossor, fåglar, fladdermöss och insekter (almlav, lunglav, barbastell, mindre hackspett, högblank trädmyra). Inom området finns en god förekomst av särskilt skyddsvärda träd, i form av hamlade träd och hålträd. Områdets främsta naturvärden ligger i ädellövträdsdominansen, tillgången till stående och liggande död lövved och den mosaikartade strukturen.

Området som ligger ca en mil från både Nässjö och Eksjö genomkorsas av både stigar och markerad vandringsled och nyttjas mycket av det rörliga friluftslivet.

Beslutet om naturminne från 1956 gällde förbud om att plocka blommor. Beslutet är förtydligat med att det som avses är att kultivera eller skada växter. Vidare skyddades området på grund av sin skönhet.
Skyddet av naturvärdena inom naturreservatet Hackareviken stärks med ett tydligare syfte och skärpta föreskrifter. Beslutet har kompletterats med föreskrifter enligt 7 kap. 5 § MB inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden och föreskrifter enligt 7 kap. 6 § MB om vad ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla vid skötseln av naturreservatet. Syftet har kompletterats med förvaltningsinriktning. Beslutet innebär inte att någon del av naturreservatet som beslutats av Länsstyrelsen den 10 augusti 1956 (dnr III09 15 55) upphävs, att grunden för naturreservatet inskränks eller att några föreskrifter för naturreservatet upphävs enligt 7 kap. 7 § MB. Beslutet har kompletterats med ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB. Vidare utvidgas det område som skyddas från 1,2 till 22 hektar.

Länsstyrelsen bedömer att ursprungligt skyddsområde är för litet för att på lång sikt upprätthålla dess biologiska värden. Vidare bedöms att kringliggande område hyser sådana höga biologiska värden att det motiverar ett skydd mot avverkning av skog, borttransport av död ved, bebyggelse m.m.. För att bevara områdets naturvärden behövs en långsiktigt anpassad skötsel som innefattar nyhamling, säkerställande av död ved, förekomst av ljusöppna miljöer kring grova träd och rösen, begränsning av gran och sly m.m.. Området ska därför skyddas som naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att skydda och bevara lövskogen med dess mångfald av trädslag, strukturer och arter. Länsstyrelsen har enligt 7 kap. 25 § MB avvägt föreskrifterna för området mot sakägares intresse och bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. MB och med den för området gällande översiktsplanen.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljödepartementet) **genom skrivelse till Länsstyrelsen** – se bilaga 4 (formulär 23).

Upplysning

Beslutet kungörs i länets författningssamling samt i berörda dagstidningar. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB träder i kraft den 18 juli och de gäller omedelbart även om de överklagas. Kungörelsen införs i SMT gruppen (Smålands-Tidningen, Vetlanda-Posten, Tranås Tidning)och Vimmerby Tidning den 26 juni 2014, vilket innebär att ett eventuellt överklagande ska ha inkommit till Länsstyrelsen senast den 17 juli 2014.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsråd Anneli Wirtén beslutat och naturvårdshandläggare Ellen Nystedt varit föredragande, har även länsjurist Ulrika Källberg, enhetschefen för Naturskydd och tillsyn Charlotta Urberg och avdelningschef Per Hallerstig deltagit.

Anneli Wirtén

Ellen Nystedt

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med bilagor
3. Sakägarförteckning
4. Hur man överklagar
5. Sändlista

Hackarevikens naturreservat

Bilaga 1

Beslutskarta.
Tillhör Länsstyrelsens beslut 2014-06-17, dnr 511-451-2012

N

1:5 000

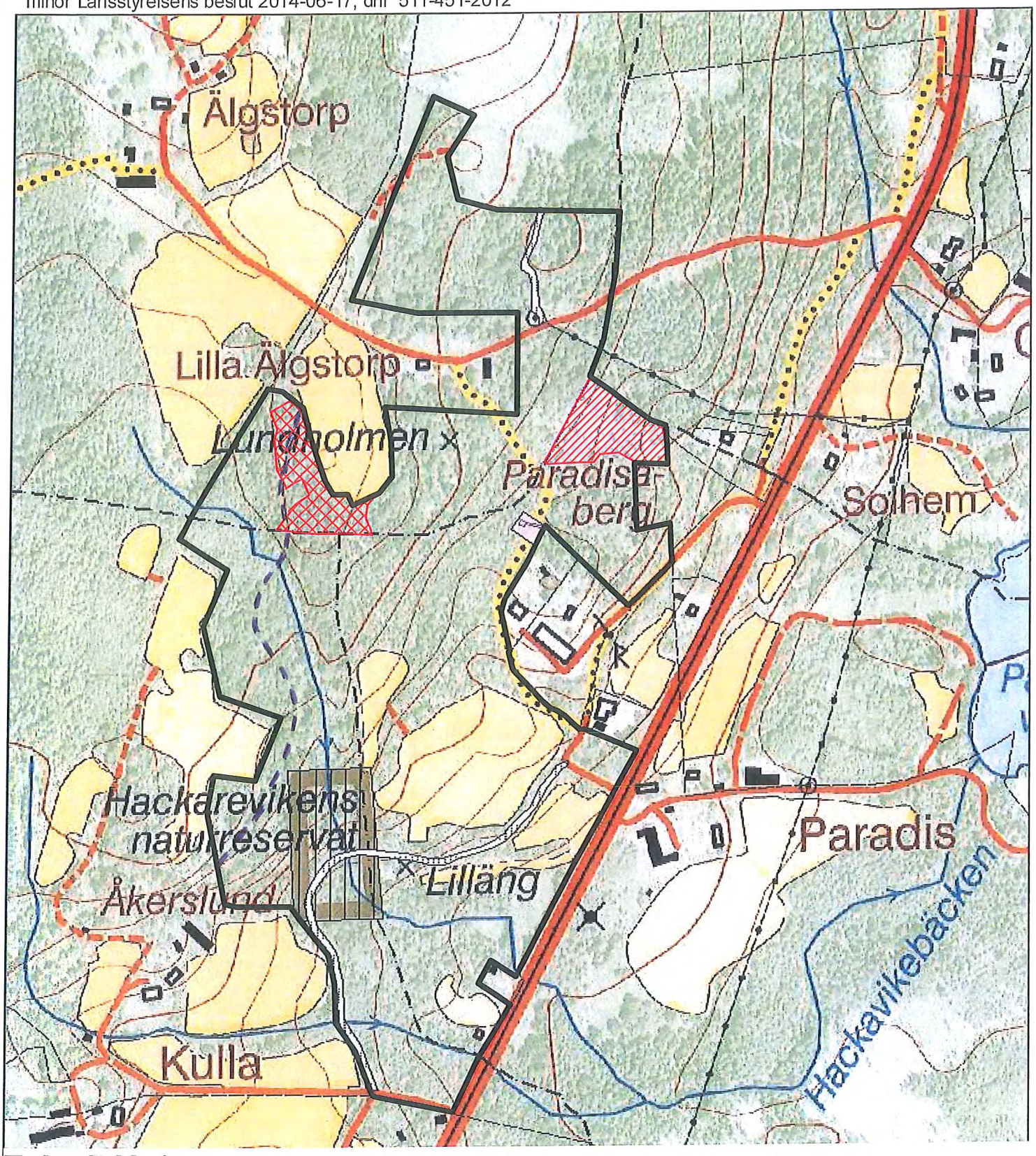

Teckenförklaring

- Naturreservatsgräns
- Föreskriftsområde 1 - granskog
- Föreskriftsområde 2 - granplantering
- Föreskriftsområde 3 - skogsväg
- Föreskriftsområde 4 - fd naturminne
- Föreskriftsområde 5 - pumphus, vattentäkt
- vattenservitut
- Äldre färdväg

Beslut 2015-05-29
Rättat enligt 26 § förvaltningslag (1986:223)

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188
© Länsstyrelsen i Jönköpings Län